

Curând, Marele Preot, Bak-ne-khon-su, intra în Sanctuar împreună cu doi preoți tineri – unul pe nume Limba și altul pe nume Purul.

Ptah-nem-hotep a întrebat:

— Aceștia sunt cumva Superintendenții Rugăciunii și Purității?

— Titlurile lor s-au schimbat, a spus Menenhetet.

— Foarte mult.

— Lucrurile stăteau altfel pe atunci, a continuat străbunicul.

Bak-ne-khon-su nu purta nimic altceva decât o fustă albă; umbra desculț. Limba și Purul aveau pielea capului unsă cu ulei. Țestele le luceau. Eram impresionat de curățenia veșmintelor lor, fiindcă mulți dintre preoți aveau straietele lor din pânză de in pătat de sângele sacrificiului. Unii chiar miroseau a carne arsă. Dar nu și Marele Preot. Era un bărbat care se purta cu simplitate și acum nu spunea decât: „Argila e ruptă și sigiliul e înlăturat. Poarta e deschisă. Tot ce e rău în mine arunc la pământ“. După care se prosterna în fața Faraonului și îi săruta degetul mare de la picior, în timp ce Limba și Purul sărutau pământul stând de o parte și de cealaltă a lui Bak-ne-khon-su. Toți trei priveau în continuare în sus cu adorație.

Pot să vă spun că, în pofida rangului lor, ei nu erau niște indivizi versați care să știe multe despre treburile din afara Templului. Bak-ne-khon-su era cât se poate de diferit față de Khem-Usha. Dacă era al Treilea Preot la vârsta de douăzeci și doi de ani, el trebuia să aștepte până către vârsta de patruzeci de ani înainte de a ajunge al Doilea Preot. În tot acel răstimp, se spunea că el a rămas un vas al inocenței, și cam nimic altceva. Nimeni nu s-a gândit la el cu mare respect înainte ca Faraonul meu să-l facă Mare Preot. Eu cred că loialitatea lui față de Ramses al Doilea e posibil să fi fost virtutea sa de căpătâi. Aș putea spune și că își ținea toate slujbele cu o atenție excepțională.

Astfel, de pildă, atunci când Purul deschidea ușița cabinei, Bak-ne-khon-su nu numai că săruta pământul, dar o făcea cu brațele la spate, așa că era obligat să se încline în față până când nu-i mai rămâneau alte puncte de sprijin decât genunchii și nasul, totuși, din poziția aceea chinuită, el era în stare să-și răsucescă fața lipită de pământ, cuprins de o groază autentică dinaintea

faptului de a deschide cabina, iar acest lucru era adevărat chiar dacă ei o făceau zilnic.

Ochii mi se obișnuiseră cu întunericul din Sanctuar, așa că am putut să văd statueta. Tenul auriu al lui Amon era neted; părul Lui, precum și falusul bărbii Sale erau negre; iar piatra neagră a ochilor Lui mă privea cu atenție. Puteam să jur asta. Am simțit o spaimă nouă în dimineața aceea, fiindcă se prea poate ca eu să nu fi îndrăznit niciodată să-L privesc până atunci pe Amon drept în față, totuși El îmi apărea mai puțin ca un Zeu, ci mai mult ca un omuleț, cu trăsături nici pe departe atât de frumoase ca ale lui Ramses al Doilea, și în mod cert nu la fel de fine ca obrajii delicați și întru câtva scofâlciți ai lui Bak-ne-khon-su. De fapt, Amon arăta ca un mărunțel bogat pe care-l puteai vedea pe stradă. Era, desigur, tratat cu familiaritate. Marele Preot se ridica în picioare, se înclina în patru zări, lua o bucată de pânză și spunea: „Hai să-Ți împodobim acum locuința și să redăm strălucirea veșmintelor Tale“, și își vâră mâna în cabină și ștergea vechiul suliman roșu de pe obrajii lui Amon. În timp ce spunea o nouă rugăciune, Îl dădea cu roșu proaspăt în obraji. Amon arăta acum mai bine dispus.

Nu aveam nici un chef să fiu întrerupt în timp ce ascultam și să pierd fie și o vorbă din relatarea străbunicului meu, dar a fost cu neputință să-l ignor pe tatăl meu, care la aceste cuvinte a aruncat un zâmbet către Ptah-nem-hotep ca și când ar fi vrut să-I atragă atenția asupra importanței acelor momente în care el, Supraveghetorul Șef al Casetei cu Sulimanuri, aplica ruj pe obrajii Faraonului.

— Apoi Bak-ne-khon-su scotea veșmântul de ieri de pe membrele aurii și de pe pântecul auriu și rotofei ale lui Amon și îl înlocuia cu un strai alb, proaspăt și cu giuvaieruri noi. Fiecare piesă scoasă era binecuvântată de Limba și sărutată de Purul și apoi rânduită într-un scrin de abanos incrustat cu fildeș. Fruntea lui Amon era stropită cu un parfum din lemn de santal și I se puneau în față o cupă cu apă, precum și o tupsie pe care se aflau câteva bucățele de carne de vânat și de rață și un pic de miere. Apoi preoții aprindeau tămâia și se rugau cu glas tare: „Vino, Veșmânt-Alb, Ochi-Alb al lui Horus, spuneau ei. Zeii se

îneșmântează odată cu Tine, iar numele Tău este Veșmânt. Zeii se împodobesc, iar numele Tău este Podoabă“.

Eram tânăr atunci și habar n-aveam că o să mor cândva și o să trăiesc o altă viață și o să ajung Mare Preot, dar, chiar și în ceasul acela de început, mirosul de tămâie din Sanctuar nu se asemuia cu nici un alt miros pe care-l cunoșteam, fiindcă el îți ardea nările, fiind în același timp dulce și misterios, și nu fără temei. Am ajuns să aflu, pe când eram Mare Preot, că în tămâie sunt multe lucruri. Ți le spun acum, pentru că ești Faraonul meu, dar, în a doua mea viață ca preot, nu aș fi îndrăznit să vorbesc despre ceea ce se află în ea. Desigur, chiar dacă Ți le spun acum, eu n-am să recit rugăciunile care însoțesc prepararea amestecului, ci zic doar că pulberea aceea fină conținea balsam de rășină, onycha, galban și tămâie naturală, și mai conținea cantități neînsemnate de smirnă, de scorțișoară, de nard și de șofran. Pot spune că ea mai cuprindea mici cantități alese cu grijă de coajă de fructe aromatice, pisată fin cu lemn de scorțișor, apoi pusă la marinat cu leșie, cu vin și cu sare, cu un adaos de sare de cupru pentru a da o flacăra albastră. De fapt, leșia cea mai bună se obținea din rădăcină de praz, oriunde se putea găsi praz care să crească în locuri mai înalte și pietroase. Acestea constituiau taine știute de Marele Preot în vremea aceea.

Aș fi vrut să aud mai multe, dar Menenhetet a făcut o pauză. El aștepta – așa cum îi era obiceiul –, iar în ăst timp, cei care doreau puteau să viseze la sărurile și la prafurile pe care le descriesese el. Aceste substanțe aromatice puteau să trezească, la urma urmei, amintiri ale unor înmormântări sau ale unor așternuturi parfumate, și astfel cei care ascultau puteau fi ușor distrași de o mulțime de gânduri. Eu însă nu simțeam nevoia să meditez la galban sau la tămâia naturală. Eu doream să aud povestea. Povestirea străbunicului meu o fi fost plină de meandre, însă, ca și Nilul nostru, nu avea importanță dacă fluviul curgea spre miazăzi pentru un timp, deoarece noi știam că întotdeauna el avea să se întoarcă iarăși spre miazănoapte.

Așadar, eu aveam răbdare. Știam că cele patru vieți ale străbunicului meu erau asemenea celor patru colțuri care alcătuiesc baza unei cutii. Minteia lui putea să cuprindă ceea ce oricare dintre noi ar fi dorit să pună în ea – nu exista nici un subiect la care

el să nu se fi gândit. Întocmai așa cum cineva poate să se urce într-o barcă și să plutească pe fluviul nostru la vale, gândindu-se la început numai la cât de departe a ajuns, pentru ca după câteva ceasuri de călătorie să înceapă să vadă că ceea ce a străbătut el nu reprezintă cu adevărat o mare distanță, dar cu toate astea fluviul e cu mult mai lung decât cea mai lungă călătorie pe care a întreprins-o el vreodată – tot astfel, lungă și lentă curgere a minții străbunicului meu făgăduia să treacă prin fața fiecărui palat și a fiecărei peșteri pe care le întâlnisem eu în somn.

Or, atunci când el a început să vorbească din nou despre prezența lui Ramses al Doilea în Sanctuar, am simțit cum reveneau atenția mamei și a tatălui meu, mai apoi și cea a lui Ptah-nem-hotep, fiindcă el chibzuise cel mai îndelung asupra ingredientelor tămâii.

— În alte locuri decât Templul, a spus Menenhetet, Ramses al Doilea era, după cum ziceam, lipsit de răbdare. De fapt, El avea nerăbdarea unei mari doamne la fel de mult ca a unui mare bărbat. Fața Lui, după cum cred că am pomenit, s-ar fi potrivit perfect atât unei femei, cât și unui bărbat. Faptul că El dispunea de o Bărbăție atât de impresionantă mai jos era, prin urmare, o expresie pură a lui Maat. Puteai să-ți dai seama ce fel de bărbat era El dacă aveai norocul să zărești printre robele Lui pe cel mai vajnic și mai lung prieten pe care l-a purtat vreodată un bărbat. Pe fața Lui s-o fi citit nemulțumirea frumuseții, dar autoritatea asupra Egiptului sălășluia între picioarele Lui.

— Am mai auzit despre asta, a spus Ptah-nem-hotep cu o voce la fel de uscată ca nisipurile deșertului nostru.

— Da, a spus străbunicul meu, iar eu am observat că majoritatea celor care au avut norocul să fie dăruiți cu marele mădular al unui Zeu adeseori vădesc o lipsă de răbdare de nestăpănit. Usermare al nostru, Ramses al Doilea, în orice ocazie, nu putea suporta să fie amânat mai mult timp decât ar accepta un leu să fie zgândărit, dar, în Templu, El era la fel de liniștit ca umbra unui copac.

Așadar, atunci când Bak-ne-khon-su I-a cerut Faraonului meu să spună ce întrebare ar avea plăcere Stăpânul celor Două-Țări să prezinte Celui Ascuns în dimineața aceea după sacrificiu, Alesul-lui-Ra a răspuns doar: „În vălurirea limbii Mele întrebarea

încă doarme“. Într-adevăr, cum ar fi putut El să știe adevărata Lui întrebare, după ce norul acoperise în trecere soarele?

Poarta Sanctuarului era acum deschisă de Limba și Purul, și un berbec alb a trecut prin ea, condus de doi preoți tineri, câte unul de fiecare corn. Îi urmau doi preoți având în mâini bețe ascuțite menite a-l îmboldi pe berbec în coaste. În plus, ca și în zilele noastre, funii aurite îi țineau animalului picioarele din față legate unul de celălalt. El putea să meargă, dar nu și să alerge. Pot să spun, totuși, că pe vremea aceea se arăta mai multă grijă față de animalul însuși. Coarnele lui erau acoperite cu foiță de aur, iar blana îi era pudrată până ce el căpăta un miros plăcut și arăta mai alb la înfățișare decât veșmintele noastre de in.

Animalul acela era, totuși, dezorientat și speriat. Unele animale sunt împăcate cu Amon atunci când intră în Sanctuar, ceea ce este în sine un semn bun. Fiindcă atunci măruntaiele lor rămân ferme și nu stârnesc nici o discordie în privința formei. Dar animalul cu pricina trebuie să fi zărit același nor, pentru că, ajuns în fața altarului, a scos un sunet plin de jale, de parcă ar fi fost deja rănit de cuțit, și și-a golit mașele. Trei baligi mari și umede zăceau acum pe piatră.

Trei erau, iar acesta e numărul schimbării. Noi am fi preferat să fie patru, fundamentul unei temelii solide. Preoții așteptau, prin urmare. Văzând însă că nici un tremur nu mai străbătea blana animalului, iar botul berbecului era relaxat, L-am simțit pe Amon foindu-se în felul unui musafir ce s-ar pregăti de plecare. Limba și Purul s-au apropiat cu două mâini pline de nisip argintiu din cercul sacru pe care se afla depusă Barca și au desenat cercuri mai mici de argint în jurul fiecărei baligi.

Acum animalul a fost dus la piatra sacrificială. Nu am descris altarul, poate din cauză că nu mi-a plăcut niciodată să-l privesc. Sanctuarul, fiind vorba de vechiul Sanctuar – el este reclădit din temelii astăzi –, avea o mie de ani, bătrân ca Sesostriș, așa zice, totuși altarul era încă și mai vechi. Nu cred că fusese spălat vreodată în acei o mie de ani. Sânge vechi peste sânge vechi, strat peste strat – te cutremuri, Hathfertiti, și te strâmbi a silă, a spus străbunicul meu, dar acolo ar fi o mulțime de lucruri de cercetat, dat fiind că sângele acela străvechi era mai întunecat decât

noaptea și mai dur decât piatra. Ne-or fi alergând Zeii prin vine, dar Ei Își fac sălașul acolo unde sângele s-a uscat pe piatră.

Bak-ne-khon-su a început să-I vorbească lui Amon. Avea o voce domoală și vorbea cu duioșie, adresându-se parcă Zeului Însuși, folosindu-se de intonațiile liniștite ale unui bărbat care și-a petrecut fiecare zi în slujba stăpânului său și care nu s-a simțit niciodată nelalocul lui în viața pe care o alesese. În timp ce preoții țineau berbecul cu capul lângă altar, cu gâtul deasupra șanțului de scurgere, Bak-ne-khon-su s-a apropiat cu un cuțit de sacrificiu și a început să rostească cuvintele pe care Amon le-a adresat cândva regelui Tutmes al Treilea:

„Eu i-am făcut să-Ți vadă Maiestatea ca pe o stea rotindu-se
în cercuri
Ce răspândește limbi de foc și își revarsă roua“.

A trecut cuțitul peste gâtul berbecului și animalul și-a scuturat coarnele, ca și cum tocmai ar fi privit în miezul soarelui. Apoi a rămas acolo, zvâcnind tot mai slab, până la ultimele zbateri jalnice ale inimii lui. Am ascultat sunetul sângelui picurând peste sânge. E ceva cu mult mai grav decât țipătul slab al apei căzând peste altă apă.

Bak-ne-khon-su a spus:

„Eu i-am făcut să-Ți vadă Maiestatea ca pe-un crocodil,
Stăpân al Spaimei locuind în apă,
Ți-am dat menirea de-a-i lovi pe cei trăind pe insule.
În mijlocul Celei Preaverde, ei Te aud răcnind“.

Și la aceste vorbe – a spus Menenhetet –, cu îndemânarea unui Dulgher Regal despicând un stâlp, așa a îngenunchat Bak-ne-khon-su în fața berbecului ținut de cei patru preoți și, în lumina palidă, a făcut o tăietură lungă cu tăișul de-a lungul trupului berbecului, pe care nici măcar unul dintr-o sută de măcelari pricepuți n-ar fi putut s-o repete, atât de rapidă și de sigură a fost mișcarea mâinii. Toate organele acum eliberate, stomacul, intestinele, ficatul și splina, au căzut cu un suspin pe lespede, iar animalul s-a rostogolit într-o parte. Am văzut o expresie de mare